

Bir soragyň ýigrimi ýyllyk sütemi »Gerdishi keç gahba pelek elinden...»

Category: Kitapcy,Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 января, 2025

Bir soragyň ýigrimi ýyllyk sütemi ''Gerdishi keç gahba pelek elinden...'' «GERDİSİ KEÇ GAHBA PELEK ELINDEN...»

– 0tuz ýedinji ýyl basa-baslyk başlandy. Atabaýew, Aýtakow, Gurban Sähedow, Sähetmyradow we başga-da gaty kän tanyş-biliş tutuldy.

Bir gün edarada işläp otyrdym. O wagtlar men «Türkmenbirleşigiň» partorgy. «Partiýanyň şäher komitetinde ýygnak bar. Şoňa gatnaşmaly» diýdiler. Bardym. Ýygnagy Merkezi Komitetiň sekretary Anna Muhammedowyň özi alyp barýar. Ol şonda özuniň Moskwa, Staliniň ýanyna barşy hakda gürrüň berdi. Onuň gürrüni, ýalňyşmasam şeýleräkdi: Staliniň ýanyna girmek üçin kabulhanasynda üç gün oturýar. Üçünji günüň agşamsy, gjara ol oň bilen gürleşmäge wagt tapýar. Özuniň Türkmenistan Kommunistik bolşewikler partiýasynyň Merkezi Komitetiniň birinji sekretarydygyny aýdýar. Ol şonda:

– Nämé üçin Eýran, Owgan serhedinden basmaçylar geçýär? – diýip soraýar.

Anna Muhammedowam basmaçylaryň garşysyna berk göreşyändiklerini aýdýar.

Soň ol Atabaýewiň Moskwa gelende zol-zol Rykowyň ýanyna barýandygynyň sebäbini soraýar. Anna Muhammedowam «Hojalyk meselelerini çözmek üçin» diýip jogap beryär. Şondan soň Stalin oňa başga sowal bermän, «Bar öitägit» diýipdir.

Anna Muhammedow ýagdaý bilen tanyşdyryp, çykyş edip bolandan soň, adamlar geýdirilişip ugradylar. Şonda GPU-nyň başlygy çykyş edip:

– GPU-nyň ýerzemininde halk duşmanlarynyň 250-si ýatyr. Ertire

çenli bu san hasam köpelse gerek – diýdi.

Dogrudanam, ýygnakda oturan enkewedeçiler köpdi. Bir oňa seredýäler, bir muňa seredýäler. Ertesi gördük weli, aktiwde oturanlaryň ençemesiniň basylandygyny eşidip galdyk.

Noýabryň ýa 21-di ýa-da 22-sidi, meň yzymdanam Bolşakow familiýaly sülçi geldi. Şo wagt işdedim...

Söhbetdeşimiň terjimehalyndan setirler

Familiýasy – Baýramow, ady – Bäsim. 1902-nji ýylда Köşi obasynda doglan.

1919-njy ýylда partiýa hataryna giripdir.

1919 – 1920-nji ýyllar – komsomolyň Poltorask uýezd komitetiniň jogapkär sekretary.

1920 – 1921-nji ýyllar – komsomolyň Türkmen oblast komitetinde jogapkär işgär.

1921 – 1922-nji ýyllar – Moskwada Gündogar zähmetkeşleriniň kommunistik uniwersitetiniň studenti.

1923 – 1926-nji ýyllar – Daşkendiň Orta Aziýa uniwersitetiniň rabfagynyň(1) okuwçysy.

1926 – 1927-nji ýyllar – partiýanyň Kerki okružkomynyň(2) jogapkär sekretary.

1927 – 1930-njy ýyllar – «Türkmendöwletneşirýatynyň» müdiriniň orunbasary.

1930 – 1931-nji ýyllar – Gökdepe raýispolkomynyň(3) başlygy.

1937-nji ýyla çenli hem TSSR4 Sosial-üpjünçilik halk Komissarlygynyň we «Türkmenbirleşigiň» sistemasynda jogapkär wezipelerde işleýär.

Söhbetiň dowamy

Hawa, kabinete giren Bolşakowy görüp, nämäň-nämedigini baba-bat göz ýetirdim. Ol mendäki partiýa guramasyna degişli ähli dokumenti aldy. Ýanymda rabfagy gutaranly- gym hakda diplomym, partbiletim bardy, onam aldy. Soňam maşyna mündürip, türmä äkitdi. Türmede birnäge gün ýatdyn. Aşgabadyň gaýraky türmesinde. Soň soraga çagyrdylar. O jaýda-ha Aýtakowa sorag edip durlar, bu taýda-da menden. Meni tutup getiren Bolşakow menden sorag edýär. Aýtakow boýun alanok. «Ýalan – diýyä – hemmesi». Şeý diýip durdy weli – «Ýok, gol çekersiň» diýip sülciň gazaply sesini eşidýän. Olam «Çekmen» diýyä. Şo wagtam

iki sany soldaty çagyrdylar. Olar Aýtakowy urup başladylar. «Wah, wah» diýdi pahyr. Äkidenlerinde meň üstümden geçip gitdi, şonda ol maňa garap «Bäşim!» diýdi. Menem «hä» diýdim. Oňa deňiç çykaryp äkitdiler. Menden sorag edip oturan Bolşakow howumy basjak bolup: – Gördüňmi? – diýdi.

- Gördüm. Näme, urasyň gelýämi? Ur! – diýdim. Soň ol:
  - Aýdan zatlaňny bolşy-bolşy ýaly, üýtgetman ýazdym diýdi. Ol ýazan zadyny ýeter-ýetmez görkezen boldy. – Göremok – diýdim.
  - Galmagal etme. Yaňkylary çagyryн – diýdi. Onýanca-da gapydan harby eşikli adam girdi. Yüzüne bir seretdim weli, tanyş yüz...
-

1. Рабфак – рабочий факультет.
2. Окружком – окружной комитет.
3. Райисполком – районный исполнительный комитет.
4. ТССР – Туркменistan Sowet sosialistik respublikasy. Taryhy makalalar